

табори, куди звозили євреїв з інших регіонів. Ночами їх розстрілювали на березі р. Кодими [5]. У таборах людей використовували на різних тяжких роботах, не забезпечуючи їх відповідним харчуванням.

Як ми бачимо, на території Миколаївщини відбувалося методичне і організоване знищення євреїв. За чотири роки було знищено 23 тис. євреїв, із них 15 тис. місцевого населення. І це тільки на Миколаївщині! Людство повинне пам'ятати про цю страшну трагедію. Пам'ять про Голокост необхідна нам, щоб наші діти ніколи не були жертвами або байдужими спостерігачами проявів ворожнечі. Тепер, коли Голокост відходить у минуле, нинішнє покоління має продовжити естафету пам'яті і відстоювати гідність людини.

Список використаних джерел:

1. Забарко Б. Трансністрія: біль нашої пам'яті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.dt.ua/3000/3150/34705//>
2. Багмет М. О., Козирева М. Е., Щукін В. Р. Голокост: винищення єврейського населення в період німецько-румунської окупації // Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1944 рр. Миколаїв, 2004. – 245 с.
3. Гриневич Е. Холокост на Николаевщине / Е. Гриневич // Миколаївщина багатонаціональна: з історії етнічних спільнот регіону. – Миколаїв, 2005. – 203 с.
4. Соболев П. Геноцид на Доманівщині у роки Другої світової війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/publication/content/940//>
5. Багмет М. О., Козирева М. Е., Щукін В. Р. Голокост: винищення єврейського населення в період німецько-румунської окупації // Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941-1944 рр. Миколаїв, 2004. – 245 с.

Рева Б.В.

аспірант,

Інститут історії, політології та міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РОДИННА ТА ЛЮБОВНА ОБРЯДОВІСТЬ НА НОВИЙ РІК НА ОПЛЛІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЛИЦЬКОГО РАЙОНУ)

У народній традиції з Новим роком пов'язано багато ворожінь, заборонних і активних дій [2, с. 19]. Змістом новорічних народних обрядів є тяга в забезпеченні собі щасливого Нового року [13, с. 98]. Святкування самого Нового року мало суто світський характер і за всіх часів, в усіх народів пов'язувалося з надіями на нове, краще життя [1, с. 17]. Цього дня так само стояв на куті «Дідух», який внесений на Святвечір, а на столі стояла кутя [5-7]. Не можна також готувати, це треба зробити перед день, заборонено мити, шити та запрягати коней [7]. Готували переважно смаколики – медові вареники пампушки із маком й часником, засипану капусту з шкварками, кров'янку, «буженину», борщ із шкварками, узвар, чорнослив з горіхами. Чим щедріше застїлля тим кращі господарі на селі [4]. За свідченнями респондентів в ніч на Новий рік дівчата ворожать на майбутнього чоловіка й загадують господареві на врожай наступного року [5; 13, с. 98]. За віруваннями опільчан цього дня з дому давати нічого не можна, бо в новому році все зійде нанівець і пропаде

молоко в корови [6]. Сушіння вимитого одягу є подібним до вивішування шкіри оббілених тварин, тому може призвести до падіння худоби [2, с. 19]. Не можна сваритися щоб мирно жити весь рік [9, арк. 18]. Який Новий рік, такі усі празники увесь рік [10, арк. 27].

Господарі у цей день обходять худобу скоріше, як зазвичай [5], сім'я засідає до спільної вечері. Коли настає Новий рік, то ще вдосвіта ходять посівати малі діти і посипають вівсом [9, арк. 137; 14, с. 253] бажають щастя, здоров'я й доброго врожаю, а опісля сіють із торбини овес або ячмінь по хаті і дістають за це «новорічне» [13, с. 98]. Діти посівають зерном і голосять:

*«Ходе Ілля на Василя,
Носе пугу житяною
А в полі, полі
Там Микола ходє,
Ниви мужикам розводе,
Де який хліб уроде,
Ниви назначає,
Урожай хлібов примічає.
Богородиця їсти носила,
Бога просила:
Зароди, Боже, жито, пшеницю,
Всяку пашницю»* [8, арк. 1].

Насіння, яке кидають посівальники господар збирає і як весною сіють пшеницю, то розсівають пополю [8, арк. 2]. Посівальників обдаровували горіхами, насіння гарбуза й соняшника, сушеницями й чорносливом, яблуками та грушами. Вечорниці й співи, ворожби не пригадують. Щедрувати ходять діти хлопці й дівчата до 14 років. Обдаровували в залежності від того які господарі заможні інколи давали гроші – дрібні монети. Щедрували так:

*«Щедрик-щедрик,
Дайте вареник.
Чи варили юшку?
Подайте галушку!
Із горбика та в долинку
Дайте млинця в торбинку...»* [4].

Серед прикмет дощу, то на Новий рік є такі: який місяць буде дощити, то треба взяти цибулю розрізати пополам і розділити кожному чашечку особі, із обох половин по шість чашечок і замітити, яка на січень, друга на лютий так всі місяці до дванадцяти. Тоді поносити щепочки солі і поставити на вікно у які помокріє сіль, той місяць буде дощовий, а у якій суха, той сухий [8, арк. 27-28]. Як на Новий рік дерево густо покрито інеєм, то буде великий урожай [10, арк. 13]. Треба на Новий рік стромляти у сніг колосся всякого хліба: за який колосок візьметься іній, той хліб уродить [8, арк. 26]. У XIX – на початку XX ст. в українців широко побутував ще один давній обряд зимового циклу, пов'язаний на думку вчених, також з волом – проорювання напередодні Нового року у снігу так званої «урожайної борозни» [3, с. 83].

Новий рік беруть дівчата з броду води, і з церкви васильку, варять – миються в тій воді і виливають на дорогу куди люди найбільше ходять [12, арк. 1]. Щоб женихи так коло них товпилися. Ранком на Новий рік іде господар з хлібом під пахою по воду, обмиває хліб водою, як внесе до хати, бере з нього три окрайки кладе до миски з водою також васильку і гроші, а всі в

хаті умиваються раз окрайцем, раз васильком, раз грошми, щоби весь рік велося [12, арк. 2]. Дівчата кидали чобітки, куди «халявою» ляже туди заміж піде [11, арк. 221]. Дівчата ходили вночі рахувати кілля огорожі, дев'ятий кіл перев'язували ниткою, а вранці ходили дивитись, високий кіл чи низький, прямий чи кривий, з корою чи без. Яким був кіл, таким мав бути і наречений [6].

Отже, родинна та дівоча новорічна обрядовість є прагнення забезпечити на цілий рік добробут і щастя для сім'ї, плодючість худоби, врожай полів і садів, любові, щасливого шлюбу. Це і дало поштовх до існування багатьох ворожінь. Найчастіше ворожили напередодні Новорічного дня. Особливе місце займали дівочі ворожіння. Наші предки вважали, що відбудеться на Новий рік, те буде увесь рік.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Г. Ходить Ілля на Василя / Г. Бондаренко // Людина і світ. – 1991. – № 1. – С. 17-19.
2. Борош М., Корачонь З., Татраї Ж. Різдвяні свята (від адвента до Водохреща) / М. Борош, З. Корачонь, Ж. Татраї // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 4. – С. 11-21.
3. Глушко М. С. Генезис тваринного запрягу в Україні (культурно-історична проблема) / М. С. Глушко. – Львів, 2003. – 448 с.
4. Записано автором від Босович Катерини Василівни, народилася 11 вересня 1926 р. в селі Комарів вул. І.Франка 589 Галицького району Івано-Франківської області, на даний час пенсіонер, проживає в с. Комарів вул. І.Франка 589 Галицького району Івано-Франківської області, дата проведення польових досліджень 11 жовтня 2014 р.
5. Записано автором від Куцоконь Ярослави Олексіївни, народилася 9 вересня 1945 р. в селі Мединя вул. Набережна Галицького району Івано-Франківської області, працювала муляром та штукатуром четвертого розряду, на даний час пенсіонер, проживає в с. Мединя вул. Набережна Галицького району Івано-Франківської області, дата проведення польових досліджень 28 грудня 2013 р.
6. Записано автором від Пушика Василя Дмитровича, народився 21 жовтня 1958 р. в селі Вікторів Галицького району Івано-Франківської області, працює водієм, проживає в с. Вікторів Галицького району Івано-Франківської області, дата проведення польових досліджень 10 грудня 2014 р.
7. Записано автором від Собчишин Михайлини Степанівни, народилася 1937 р. в селі с. Тенетники вул. Шухевича 36 Галицького району Івано-Франківської області, працювала технічним працівником Сільської ради, на даний час пенсіонер, проживає в селі с. Тенетники вул. Шухевича 36 Галицького району Івано-Франківської області, дата проведення польових досліджень 3 липня 2014 р.
8. ЛННБ НАН України. Відділ рукописів Ф. 151 Дикарев М. спр. 11-б Дикарев М. Календарні уривки з «Народного календаря», 235 арк.
9. Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ). Ф. 1-дод. Етнографічна комісія. од. зб. 546 Новий рік обряди та звичаї пов'язані з Новим роком. Записи проведені в різних областях України 1920 р., 221 арк.
10. Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ). Ф. 1-дод. Етнографічна комісія. од. зб. 524 Повір'я забобони, прикмети, 139 арк.
11. Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ). Ф. 14-5 Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Експедиції. од. зб. 512 Матеріали Боряк О. В., 323 арк.
12. НБУ імені В. І. Вернадського. Відділ рукописів. Ф. X № 17396 Запис народних звичаїв та вірування 20-х рр. ХХ ст., 11 арк.
13. Пастернак Я. Різдво й Новий рік у народних повірях / Я. Пастернак // Життя і знання. – 1932. – січень. – Ч. 4(52). – С. 97-98.

14. Kolberg Oskar *Dziela wszystkie* T. 54 Rus Karpacka Czesc 1 / Oskar Kolberg. – Wrocław PTL, 1969. – 340 с.

Самсонова Я.І.

здобувач,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИВАТНОГО ПАНСІОНУ ЯК ЗАКЛАДУ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Актуальність досліджуваної теми зумовлена насамперед розв'язанням в Україні таких кардинальних завдань, як культурно-національне відродження, яке безпосередньо пов'язане із становленням, розвитком та реформуванням освіти. Дослідження минулого надає можливість глибше вивчити наявний історичний досвід жіночої освіти, передбачити основні тенденції її розвитку в майбутньому.

Проблема становлення жіночої освіти завжди була у полі зору науковців. Так, питання жіночої освіти досліджували такі вчені, як М. Демков, О. Лихачова, В. Овчин, М. Песковський, С. Рождественський, М. Ролле, С. Алексієнко (характеристика окремих напрямів політики російського уряду щодо освіти жінок), В. Омельчук, І. Сесак, Т. Сухенко, Т. Тронько (окремі проблеми жіночої освіти на Правобережжі), В. Вельхорський, Л. Єршова (характеристика пансіонної жіночої освіти).

Мета статті – висвітлити особливості функціонування приватного пансіону як закладу жіночої освіти ХІХ ст. та його значення для розвитку сучасної освіти.

Правління Катерини II дало зразок стилю поведінки жінки: «Освічена сучасна жінка – особа, яка володіє однією-двома іноземними мовами, уміє добре викладати свої думки і у розмові, і на папері. Вона слідує за новинками науки, літератури та мистецтва, читає журнали – російські й зарубіжні. Вона займається самоосвітою все життя... грає на музичних інструментах.. її манери бездоганні» [6, с. 58].

У першій половині ХІХ ст. жіноча освіта найширше була представлена приватними пансіонами, які поділялися на два види – німецькі і французькі. Німецькі спеціалізувалися на природничих науках, що могли знадобитися у господарстві, їх вихованки практикувались в арифметиці та домашній економії. Французькі пансіони робили акцент на правила поведінки у суспільстві, світські закони. Характерними рисами перших жіночих пансіонів були «благородність», «світськість» і «безтурботність» їх навчально-виховного спрямування.

Мовами пансіонів початку ХІХ ст. були польська і французька. Російською розмовляли лише чиновники та військові, яких була меншість, а українська вважалась «холопською», тобто негідною для звучання у благородних закладах. Національна культура в пансіонах засвоювалась дітьми лише через байки та історичні пісні [5, с. 86].

Відкривалися пансіони за дозволом попечителя Київського учбового округу і місцевої влади. У кожному пансіоні утримувалося від 5 до 50 осіб на